

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris T&D

**Directoraat-Generaal
Toeslagen**

Inlichtingen

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]@belastingdienst.nl

Datum

2 december 2020

Notitienummer

2020-0000238117

Van

[Redacted]

Bijlagen

notitie

Beleids en communicatievoorstellen nav AP rapport

Aanleiding

Op 16 juli jl. heeft de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna AP) een rapport uitgebracht over de verwerking van de nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag. Naar aanleiding hiervan heeft u gesprekken gevoerd met RADAR, het College voor de Rechten van de Mens, BOinK en het ouderpanel, met als doel inzicht te vergaren in de ervaringen van gedupeerde ouders en om advies te ontvangen over hoe Toeslagen en UHT het beste recht kunnen doen aan de bevindingen van het AP-onderzoek. Met behulp van adviezen die in deze gesprekken naar voren zijn gekomen, zijn een aantal voorstellen opgesteld. Uitgangspunt is om over punten in de vierde Voortgangsrapportage KOT op te communiceren. In de VGR leesversie vindt u een concepttekst onder het kopje Nationaliteit. Uw aantekeningen op die versie zullen worden verwerkt voorafgaande aan uw gesprek met de Bestuurlijke Adviesraad Kinderopvangtoeslag (BAK) op donderdag 3 december. U en de leden van de BAK zullen de gewijzigde VGR tekst voor het gesprek ontvangen.

Beslispunt

Akkoord om in de vierde voortgangsrapportage KOT te communiceren over de volgende voorstellen

Beleidsvoorstellen:

1. Benadrukken en bevestigen van het initiële beleidsstandpunt dat als er in een dossier duidelijke aanwijzingen zijn voor discriminatie (bv. selectie op basis van nationaliteit) met nadelige gevolgen voor de ouder (dat wil zeggen, een neerwaartse correctie), dit tot het oordeel institutioneel vooringenomen leidt. Dit oordeel geeft de ouder toegang tot de compensatieregeling, tenzij er sprake is van evident geen recht;
2. De ombudsman van Amsterdam onderzoekt dossiers van enkele ouders om verdere duidelijke aanwijzingen van discriminatie te identificeren;
3. Ouders en andere toeslaggerechtigden kunnen bij het College voor de Rechten van de Mens vermoedens van discriminatie melden en het College vragen om een oordeel.

Communicatievoorstellen:

1. Publiceren van het AP-rapport op de website toeslagen.nl/herstel, voorzien van een begrijpelijke uitleg en de genomen besluiten;
2. In de aankomende informatiecampaagne meenemen dat ouders die vermoeden gediscrimineerd te zijn zich kunnen melden bij de herstelorganisatie

Kern

Vóór het voeren van de gesprekken was het uitgangspunt dat een ouder bij duidelijke aanwijzingen zijn voor discriminatie aanspraak maakt op de compensatieregeling. Enkel voorkomen op een lijst of in een query leidt niet automatisch tot compensatie. Om advies in te winnen over hoe er verder recht gedaan kan worden aan ouders is er gesproken met partijen die inzicht kunnen bieden in de ervaringen van gedupeerde ouders met discriminatie en die advies kunnen geven over hoe Toeslagen en UHT het beste om kunnen gaan met de bevindingen uit het AP-rapport. Mede aan de hand van deze adviezen is het eerdere uitgangspunt verder uitgewerkt in de vorm van beleids- en communicatievoorstellen. Daarnaast worden ook de overige suggesties en adviezen ter overweging aangeboden.

Toelichting

Voorstellen

Adviezen van de partijen waarmee u gesproken heeft, zijn meegenomen in het vormen van onderstaande beleidsvoorstellen.

1. Compensatieregeling

Benadrukken en bevestigen van het initiële beleidsstandpunt dat als er in de beoordeling van herstel duidelijke aanwijzingen zijn voor discriminatie met nadelige gevolgen voor de ouder (dat wil zeggen, een neerwaartse correctie), dit tot het oordeel institutioneel vooringenomen leidt. Dit oordeel geeft de ouder toegang tot de compensatie regeling, tenzij er sprake is van evident geen recht. Onder duidelijke aanwijzingen verstaan wij bijvoorbeeld de selectie voor controle op basis van nationaliteit of aantekeningen die concreet nadelig handelen aannemelijk maken. Het uitgangspunt is dat dergelijke aanwijzingen geschaard kunnen worden onder de huidige criteria van de compensatieregeling (bv. 'zero tolerance onderzoek'). Daarbij geldt wel, cf. de compensatie regeling, dat er sprake moet zijn van nadelige gevolgen voor de ouder in de vorm van een neerwaartse correctie. Een aanwijzing alleen (bv. voorkomen op een lijst op basis van nationaliteit), zonder nadelige gevolgen, is geen aanleiding tot compensatie. Wanneer de compensatieregeling verbreed wordt naar niet-KOT geldt deze aanpak voor alle toeslaggerechtigden.

Op deze manier kunnen alle ouders die gediscrimineerd zijn, ruimhartig gecompenseerd worden, zonder dat de compensatieregeling of beoordelingskaders herzien worden. Bovendien ligt dit voorstel in lijn met het de adviezen van het ouderpanel en BoiNK om discriminatie mee te laten wegen in de beoordeling van de compensatieregeling.

2. Ombudsman onderzoekt dossiers

Het ouderpanel stelt voor om (een medewerker van) de ombudsman Amsterdam, tevens ouderpanel, dossiers van ouders te laten onderzoeken op indicatoren van discriminatie. Vier ouders hebben hiervoor reeds toestemming verleent. Daarnaast heeft de ombudsman de AVG-bevoegdheden deze dossiers in te zien. Na dit onderzoek kan intern worden afgestemd welke indicatoren kwalificeren als een duidelijke aanwijzing voor discriminatie. Deze zouden dan kunnen worden opgenomen in de werkinstructies voor persoonlijk zaakbehandelaars.

Dit voorstel is in lijn met beleidsvoorstel 1 en kan de herstelorganisatie helpen meer inzicht te krijgen in (mogelijke) aanwijzingen van discriminatie, en dus vooringenomen handelen door BD/T. Nadeel is dat het betrekken van de ombudsman kan zorgen voor een langere nasleep en dat de ombudsman dicht bij de rol van beoordelaar komt. Zodoende stellen we voor om van tevoren met de ombudsman af te spreken dat de dossiers slechts bekeken worden om advies te geven over mogelijke

signalen van discriminatie en er geen advies wordt gegeven over de inhoud of beoordeling van de individuele dossiers.

3. Meldingen bij College voor de Rechten van de Mens

Ouders en andere toeslaggerechtigden kunnen vermoedens van discriminatie melden bij het College voor de Rechten van de Mens. Zij kunnen dit (anoniem) melden als de misstand die henzelf of anderen betreft. Het College registreert deze klacht. Daarnaast kunnen ouders en andere toeslaggerechtigden die vermoeden gediscrimineerd te zijn het College om een oordeel vragen. Toeslagen ontvangt dan een kopie van de klacht en de klacht wordt behandeld tijdens een openbare zitting. Met dit beleidsvoorstel krijgen ouders en andere burgers de mogelijkheid om hun vermoedens van discriminatie te laten onderzoeken door een onafhankelijk orgaan. Als zij in het gelijk worden gesteld is er erkenning van hun klacht. Daarnaast maakt dit beleidsvoorstel gebruik van bestaande voorzieningen en expertise. Het is wel belangrijk ouders en andere burgers te attenderen op deze mogelijkheid (zie communicatie voorstellen).

Naast deze beleidsvoorstellen dragen wij ook twee communicatievoorstellen aan om te zorgen voor adequate uitvoering van het eerste beleidsvoorstel om transparantie te verlenen richting gedupeerde ouders:

1. Het AP-rapport publiceren op de toeslagen.nl/herstel

Het AP-rapport op toeslagen.nl/herstel publiceren onder begeleiding van een verhelderende tekst zodat ouders op de hoogte zijn van het AP-onderzoek en de bevindingen. Daarnaast vermeldt het bericht ook welke gevolgen u heeft gegeven aan de bevindingen in het rapport. Zo kan hier worden vermeld dat ouders die vermoeden dat ze gediscrimineerd zijn zich kunnen melden voor herstel en dat ze tevens een klacht kunnen indienen bij het College voor de Rechten van de Mens.

2. Ouders oproepen zich te melden

In de informatiecampagne waarin ouders worden opgeroepen zich te melden voor herstel, het vermoeden gediscrimineerd te zijn specifiek meenemen als een reden voor ouders om zich te melden.

Naast bovenstaande beleids- en communicatievoorstellen worden u ook de volgende voorstellen ter overweging aangeboden. Deze zijn gebaseerd op adviezen van de partijen waarmee u gesproken heeft.

- Onafhankelijke commissie

RADAR stelt voor een onafhankelijke commissie die meldingen van discriminatie onderzoekt, in te stellen. Een dergelijke commissie zou ouders erkenning kunnen bieden en tegelijkertijd helderheid kunnen bieden wanneer er geen sprake is van discriminatie. Ook creëert het een blijvende voorziening om zowel discriminatie uit het verleden op te pakken als discriminatie in de toekomst tegen te gaan. Nadeel is dat een nieuw orgaan in leven wordt geroepen, terwijl bestaande voorziening reeds mogelijkheden bieden om klachten te onderzoeken. Daarnaast kan het door ouders ook ervaren kan worden als een "praatgroepje" in plaats van een concrete actie die recht doet aan de ervaring van ouders. De kosten en budgetimplicaties geassocieerd met een dergelijke commissie zouden eerst in kaart moeten worden gebracht;

- Een symbolisch gebaar

Een aantal partijen geven aan voorstander te zijn van het maken van een symbolisch gebaar, zoals bijvoorbeeld een donatie aan een anti-discriminatie voorziening. Een groot nadeel van een dergelijk symbolisch gebaar is dat deze donatie kan worden gezien als geld dat eigenlijk direct aan ouders zou moeten toekomen. Een dergelijke donatie kan op zijn vroegst pas gedaan worden nadat elke ouder gecompenseerd is.

- Opnemen in zin van getuigschrift
BOiNK stelt voor een algemene zin toe te voegen aan het getuigschrift 'geen fraudeur', waarin wordt omschreven dat er een kans aanwezig is dat de desbetreffende ouder slachtoffer is van discriminatie. Door ouders kan dit worden gezien als de erkenning die zij zoeken. Er is echter in vele gevallen het label fraudeur gebruikt zonder dat er duidelijk sprake was van discriminatie.
- Cultuurtraject
Waarborgen dat anti-discriminatie onderdeel vormt van het cultuurtraject bij de Belastingdienst en Toeslagen. Hierbij is het van belang dat er aandacht wordt besteed aan hoe discriminatie kan worden voorkomen, gesignaleerd en opgepakt.

Adviezen

De algemene lijn in het advies van [] is dat er een focus moet liggen op erkenning richting ouders, niet op financiële vergoeding of symboliek. Verder doet zij de volgende specifieke suggesties:

- Oprichten van een onafhankelijke commissie tegen discriminatie. Bij deze commissie kunnen toeslaggerechtigden en medewerkers van de Belastingdienst (/Toeslagen) terecht om klachten/ zorgen over discriminatie te melden. De commissie zal onderzoeken of klachten gegrond zijn op basis van Artikel 1 en zal, wanneer deze klachten gegrond blijken, aanbevelingen doen van hoe hier mee om te gaan. Aan het eind van elk jaar zal de commissie een rapport publiceren met een overzicht van zaken;
- Betrek bij het cultuurveranderingstraject van de Belastingdienst/ Toeslagen anti-discriminatie organisaties.

[] en [] bieden de volgende adviezen en overwegingen:

- Uit een symbolisch gebaar naar de groep mensen die mogelijk slachtoffer zijn geweest van het gebruik van nationaliteit door de Belastingdienst/ Toeslagen;
- Het College voor de Rechten van de Mens behandelt zaken van burgers waarbij mogelijk sprake is van discriminatie. Burgers kunnen misstanden melden en/of een oordeel van het College vragen als zij vermoeden dat er sprake is van discriminatie;

[] biedt de volgende adviezen:

- Voeg aan het getuigschrift 'geen fraudeur' een algemene zin toe waarin wordt omschreven dat er een gerede kans is dat de desbetreffende ouder slachtoffer is geweest van discriminatie;
- Ga met ouders in gesprek over hoe om te gaan met de bevindingen van de Autoriteit Persoonsgegevens;
- Zoek in individuele gevallen niet specifiek naar bewijs van discriminatie maar kijk naar signalen die daar op wijzen, inclusief in het verhaal van de ouder. In die gevallen ruimhartig compenseren.

In uw gesprek met het ouderpanel heeft u de ouders verzocht een gevraagd advies uit te brengen over hoe Toeslagen en UHT het beste om kunnen gaan met de bevindingen van de AP. Het ouderpanel heeft hier op 28 oktober over gesproken, maar heeft nog geen officieel advies uitgebracht, mede in afwachting van reactie op het volgende voorstel van het ouderpanel:

- Een medewerker van de ombudsman de dossiers van vier ouders (die hiervoor toestemming hebben gegeven) laten onderzoeken op indicatoren van discriminatie. Op deze manier kunnen signalen van discriminatie geïdentificeerd worden. De hersteloperatie kan signalen/ indicatoren opnemen in de werkinstructies van persoonlijk zaakbehandelaars om hen te helpen discriminatie te signaleren.

In uw gesprek met het ouderpanel zijn de volgende suggesties geopperd:

- Er moet goed op individueel dossier niveau worden gekeken of ouders zijn gediscrimineerd. Als er sprake is van discriminatie kan een ouder aanspraak maken op de compensatieregeling;
- Gedupeerde ouders met een dubbele nationaliteit automatisch extra compenseren, onafhankelijk van aanwezige indicatoren van discriminatie;